

Avatud Eesti Fond 2014
Ellu viidud ja toetatud algatused

Tallinn 2014

Mall Hellam, Avatud Eesti Fondi juhataja

Euroopa ja Ukraina-eksam

„Kui sa püüad samaaegselt kahte jänest, ei saa sa neist kumbagi.“ – Ukraina vanasõna

“Tänavu on Venemaa saanud teistsugune riik. Venemaa pole enam demokraatlik. Venemaa pole enam vaba.” Nii on öelnud möödunud aastase, 19. Avatud Ühiskonna Foorumi peaesineja Andrei Illarionov - kuid ta ei teinud seda mitte mullu, mil temaga ühines pea kogu demokraatlikult meelestatud Lääs, vaid täpselt 10 (*sic!*) aastat tagasi, aastal 2005. Tollal esitas Illarionov endise Putini majandusnõunikuna tagasiastumispalve, viidates riigi ohtlikult autoritaarseks muutuvale valitsemisele.

2013. aastal Euroopa Liidu idapiiril Ukrainas konflikti ja kriisina alanud ning mullu Krimmi annekteerimise ja Ida-Ukrainas sõjategevusega kulmineerunud sündmused tähendasid end seni suhteliselt stabiilselt ja turvaliselt tundnud Euroopa jaoks äkilist kunstunest ülesraputamist. “Mille eest me teid kogu aeg, pikki aastaid hoiatanud oleme?”, küsisid mitmed Ida-Euroopa riigid eesotsas Eesti ja Poolaga. “Wake up, Europe!” hüüatas omalt poolt ka George Soros. AEFil polnud küsimust, milline pool valida. Euromaidanile solidaarust ei saanud jätta avaldamata ka meie - koostöös Inimõiguste Instituudi, Eesti Ukrainlaste Kongressi, Ukraina kultuurikeskuse ja mitmete teiste kodanikuühendustega korraldasime sarnaselt mitmete teiste Euroopa linnadega heategevusliku toetuskontserdi “Ukrainale!”.

Euroopa ja Venemaa suhete teravnemise keskmesse tõusis ka nn uue põlvkonna sõdade ehk infosõdade ja massiivsete psühholoogiliste operatsioonide läbiviimine. AEFi algatusel pidas septembris toimunud 19. Avatud Ühiskonna Foorumil hiilgava ettekande

analüütik Andrei Illarionov, kellega arutlesid koos ka Eesti Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves ning maailma ühe mõjukama inimõigusorganisatsiooni juht David Kramer. Kõigest poolteist kuud hiljem toimus Tallinnas paarsada EL ja Venemaa kodanikuühiskonna aktivisti kokku toonud V Euroopa Liidu ja Venemaa Kodanikuühiskonna Foorum, mille fookuses oli koostöö võimalikkus üha ahenevates oludes. Infosõja Venemaa ja Lääne vahel tõi avalikku arutellu ka Georgi Potšeptsov, Lääne-Ukrainas sündinud ja kasvanud vene päritolu analüütik, kellelt on strateegiliste sõdade teemal ilmunud palju maailmas autoriteetset kirjandust.

Jätkasime ka arutelusarjaga Venemaa Hääled, mille suvine ja värskendatud formaat tõi Käsmu rahvamaja puupüsti huvilisi täis. Esinenud seltskond oli mitmekülgne - literaat Lev Rubinstein, Venemaa tuntumaid keskkonnaaktiviste Jevgenia Tširikova ja Vene ühiskonna ning popkultuuri asjatundja Artemi Troitski. Kuumas augustikuus, pärast Ida-Ukraina konflikti sõjaks paisumist enam keegi illusioone ei loonud.

Pole kindel, mis saab Ukrainast, kuid Euroopat jääb konflikt kas kuumal või külmutatud kujul mõjutama veel pikemat aega. Kodanikuühendustel ja vabakonnal tervikuna on võimalik palju ära teha, kuid sellest üksi ei piisa - tahet peavad üles näitama ka riigid eesotsas riigijuhtidega.

Ühiskondlikule sidususele ohtlikke ilminguid levis jõudsalt ka Euroopas endas. Mullu kevadel leidsid aset Euroopa Parlamendi valimised, mis esmalt paistsid silma rekordiliselt madala valimisaktiivsusega ja teisalt senini varjus olnud äärmusparteide jõulise tulekuga legitiimselt valitud seltskonda. Parlamendi kõigutamiseks on neil jõudu vähe, aga ärgem unusta, et häält oskavad nad kõvasti teha. Eestis käisid AEFi toel Euroopa Parlamendi valimisi jälgimas vaatlejad Venemaalt.

Euroala kriis on sütitanud Euroopa Liidu senises ajaloos tiheda mõttevahetuse liidu tuleviku üle ja Euroopa Uue Leppe (New Pact for Europe) nime all pakutakse välja mitmeid tulevikustsenaariume. Oma panuse arutellu andis ka AEF, kes koostöös Euroopas tuntud ja tugevate Bertelsmanni ja Kuningas Boudouini Fondiga korraldas Tallinnas põhjaliku arutelu viie erineva Euroopa strateegilise tulevikusuuna üle. Euroopasse suunatud tegevustest jätkas AEF juba varasemast tuntud Euroopa noorte tulevikulabori ehk FutureLab'iga ning 13 riigi vabaühendusi koondava JoiEu (Joint Citizen Action for Stronger, Citizen-Friendly Union) debattide sarjaga. Nende tulemusena valmivad konkreetset poliitikasoovitused valitsustele ja Euroopa Liidu institutsioonidele kodanike kaasamise parandamiseks. Ka 2014. aasta Koosmeele preemia tunnustas inimest, kelle alati asjatundlikud Euroopa-alased analüüsid ja seisukohavõtted on aidanud Eesti inimestele Euroopa Liidu toimimist selgitada ja lahti mõtestada. Palju õnne veelkord Kersti Kaljulaiule!

Arvamusfestival, mille suurtoetajaks AEF Eestis juba teist järjestikust korda oli, tõestas, et meil on palju ideedega inimesi, kes on valmis ühiskondlikku arutellu panustama. Paide lossimäed nägid kahe päeva vältel arutlemas enam kui 4000 inimest, diskussioon jõudis kõigi suuremate meediakanalite vahendusel ka Eesti kaugematesse nurkadesse. Kõige rohkem positiivset tagasisidet sai noorte eestivenelaste arutelu, ka vabakonna uued hoovused, küsimus vihakõne kriminaliseerimisest ning Eesti pehme võim tõmbasid kuulajaid kaasa.

Meie fond toetas mullu ka kaht uuringut, millest kumbki leidis palju kõlapinda - võrdlev uuring anonüümsete netikommentaaride osas näitas, et sarikommentaator maalib tegelikust

kommentaariumist moonutatud pildi - kommentaaride kirjutajate hulk väheneb ja sarikommentaatoreid on kõigest mõni protsent, kuid samal ajal kommentaariumi lugejaskond suureneb. AEF on jätkuvalt arvamusel, et viha ja vaenu õhutavate kommentaaride leviku takistamiseks peaksid väljaanded tegema koostööd ja mõtlema kaasaegsele viisile, kuidas kommentaariumi kvaliteeti parandada. Teiseks uuringuks oli eestlaste ja eestivene inforuumide uuring, millest selgus erinev meediatarbimine ja kohati diametraalselt erinevad vaatenurgad Ukraina sündmustele. Erinevate kogukondade kokkutoomisega 100 000 elanikuga paneellinnakus tegeles Vabaühenduste Fondi toetusel ellu kutsutud Lasnaidee, mis valiti EMSLi poolt kodanikuühiskonna aasta tegijaks.

Möödunud aasta sügisest sai AEF ka Avatud valitsemise partnerluse võrgustiku koordineerijaks. 2015. aasta märtsikuu valimiste eel saadeti mitu ettepanekut endistele ja tulevastele rahvaesindajatele Riigikogu ja valitsuse töö läbipaistvamaks muutmise kohta. AEFi toel jätkas oma tööd ava-andmete parema kättesaadavuse nimel ka poliitikauuringute keskus Praxis, keskendudes andmete arusaadavamale visualiseerimisele.

2014. aasta jõulude eel polariseeris Eesti ühiskonda kooseluseaduse-teemaline debatt, mis vikerkaarevärvide ja erinevuste väärtustamise asemel poriga üle valati. AEF on LGBT õiguste edendamisele Eestis eestkostetegevuste toetamise kaudu juba mitu aastat öla alla pannud, seekord otsustasime kurjaks kiskunud vastuseisu sekkuda huumori abil. Lühifilm "Roosa kampsun", mis kajastab nii geiteemat kui sallivust ühiskonnas laiemalt, võeti lisaks Eestile tunnustusega vastu ka OSFi võrgustikus.

AEF jätkas Euroopa Majanduspiirkonna toetuste Vabaühenduste Fondi töö korraldamisega. Möödunud aasta märksõnadeks olid eeskätt suured eestkosteprojektid. Sotsiaalse Ettevõtluse Võrgustiku eesmärgiks oli teha arenguhüpe ja võib öelda, et tänaseks on see õnnestunud - 2015. aasta värskes koalitsioonilepingus on sotsiaalse ettevõtluse arendamisel oma kindel koht. Inimõiguste Keskus lükkas hästi käima võrdse kohtlemise võrgustiku; Eesti-Rootsi Vaimse Tervise ja Suitsidoloogia Instituut tõstis Eesti vaimse tervise ja heaolu koalitsiooni kui eestkõneleja ja poliitikakujundaja võimekust. Väikeprojektidest olid möödunud aastal säravamateks sotsiaalse suunitlusega projektid. Näiteks MTÜ Pereprojekti projekt toetas kanisteraapia käivitamist Eestis, MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskuse projekt aitas suurendada teadlikkust perevägivallast vene emakeelega Tartumaa ja Ida-Virumaa elanike seas, MTÜ Ökokratt koolitas loodusgiide töötamiseks puuetega inimestega, MTÜ Ühiselt koolitas oma töötajaid psühhosotsiaalse rehabilitatsiooni meetodikas ning hakkas pakkuma kogemusnõustamise ja töökeskkonna hindamise teenust puuetega inimestele.

Parema kodanikuhariduse eest said VÜFi toel võimaluse seista Tagasi kooli algatus, mis tahab inspireerivate külalistundide abil tugevdada koolide ja ülejäänud ühiskonna koostööd. Aasta lõpus õpetas aga soome nimekas inimõiguslane Satu Valtere Eesti aktiivsetele noortele, kuidas vihakõne vastu (sotsiaal)meedias võidelda.

AEFi jaoks oli 2014. aasta hoogne ja värviline, täis nii olulisi *ad hoc* tegutsemist nõudvaid projekte ja strateegiliste suundade eesmäärke. Tagantjärele hinnates võib öelda, et tabasime mitme teema avalikku arutellu toomise ja esiletõstmisega jõuliselt aja pulssi. Anname oma parima ka järgmisel aastal!

Avatud valitsemine

E-Riigi Akadeemia	AVP võrgustiku tegevuse koordineerimise, IV etapp	4 321
	Osalemine AVP Euroopa regionaalsel konverentsil Dublinis	2 000
EMSL	Euroopa Liidu vahendite kasutamise kavandamine 2014-2020	8 904
German Russian Exchange	V Euroopa Liidu - Venemaa kodanikuühiskonna foorum	40 000
Euroopa Uuringute Instituut	Venemaa vaatlajate osalemine Euroopa Parlamendi valimistel	11 953
Korruptsioonivaba Eesti	Opener	16 565
Avatud Eesti Fond	New Pact for Europe korralduskulud	2 545
	XIX Avatud Ühiskonna Foorum 2014	23 905
	Euroopa Uue Leppe jätkuarutelud	5 800
	Avatud valitsemise partnerluse võrgustiku tegevuste koordineerimine	12 000
	Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega - liikmemaksud	5 000
	Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega - sõidud	3 412

KOKKU: 136405 EUR

Avatud valitsemise võrgustik

German Russian Exchange	5th Annual General Assembly of the EU-Russia Civil Society Forum	20 119
-------------------------	--	--------

KOKKU: 20119 EUR

Põhiõigused ja sotsiaalne sidusus

Network of European Foundations	FutureLab Europe 2014-2016	30 000
---------------------------------	----------------------------	--------

EMSL	Arvamusfestival 2014	15 000
Eesti Väitlusselts	Demokraatiapäev 2014	18 000
Avatud Eesti Fond	Ukraina Euroopa valik	3 580
	Ukraina eri - debatid	2 860
	Koosmeel 2014	3 320
	Avatud ühiskonna väljakutsed Eestis, Euroopas ja maailmas	4 281
	Eesti annetuskeskkonna ülevaade	7 200
	AEFi debatid 2014.a. Arvamusfestivalil	4 247
	Uuring Arvamusfestivalile "Eestimaalaste käitumine netikommentaariumides"	4 064
	Uuring XIX Avatud Ühiskonna Foorumile "Meedia tarbimine eesti- ja venekeelses kogukonnas"	11 793
	Filmiga „Roosa kampsun“ kaasnev kampaania ja avalike arutelude sari	6 000
	Meedia ja 3. sektor 2014	15 936
	Venemaa Hääled 2014	5 269
Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega	3 310	

KOKKU: 134859 EUR

Vabaühenduste Fondi II etapp

Eesti Agrenska Fond	Starditoetus	2 500
Teeme Ära SA	Osalusdemokraatia tööriist vabaühendustele	39 380
Domus Dorpatensis	Kodanikuhariduse koalitsioon	92 312
E-Riigi Akadeemia	Avatud Valitsemise Partnerlus kohalikes omavalitsustes	86 895
Eesti Seksuaaltervise Liit	Seksuaalõiguste kui inimõiguste käsitlemine koolis ja sellealase teadlikkuse edendamine eelkõige vene noorte kogukonnas	36 713
Eesti LGBT Ühing	Noorsootöötajate koolitusprogramm	38 490

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus	Eesti ANK eestkoste tagamine	39 306
Eesti-Rootsi Vaimse Tervise ja Suitsidoloogia Instituut	Eesti vaimse tervise ja heaolu koalitsiooni kui eestkõneleja ja poliitikakujundaja võimekuse tõstmine	76 696
Eestimaa Looduse Fond	Ühiskonna kaasatus looduslike maavarade kaevandamise otsustesse	86 336
Eesti Inimõiguste Keskus	Strateegiline hagelemine	39 974
Eesti Külaliikumine Kodukant	Ärgake, külad	38 280
Eesti Puuetega Inimeste Koda	Paneme seaduse kehtima! Eestkosteplaani väljatöötamine Ehitusseaduse ligipääsetavuse nõuete täitmiseks, teavitamine ja plaani elluviimise võrgustiku jõustamine	75 000
Silmaring MTÜ	Õppevideote tootmisvõimekuse tõstmine	7 495
MTÜ Kuusalu Lastekaitse Selts	Lastele turvaline ja arengut soodustav keskkond - koostöö võti ja võimalused	7 112
MTÜ Ühiselt	Ühiselt võimekamaks! MTÜ Ühiselt pädevuse tõstmine puuetega inimestele pakutavate teenuste osutamisel	6 134
SA Poliitikauuringute Keskus Praxis	Andmete visualiseerimise oskuste arendamine	6 118
MTÜ Karu Klubi	KARU klubi rollimängud kui sotsiaalne ettevõtlus Ida-Virumaal	7 079
MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus	Tartu Naiste Varjupaiga võimekuse arendamine venekeelsete klientidega töötamisel ja vene noorte perevägivalda-alase teadlikkuse tõstmine	6 743
MTÜ Lastehoiuselts Läte	Läte sirgub suuremaks	6 707
MTÜ Linnalabor	Lasnamäe idee - paneelelamupiirkondade elanike aktiveerimine	7 192
MTÜ Lapsele Oma Kodu	MTÜ Lapsele Oma Kodu organisatsioonilise võimekuse tõstmine	7 122
MTÜ Eesti Õpilasesinduste Liit	Vene keelt kõnelevate noorte lõimimine Eesti Õpilasesinduste Liidu töösse	6 671
MTÜ Algatus	Narva mittetulundusühingute arhiivide korrastamine	6 674

MTÜ Viljandimaa Tervist Edendavad Lasteaiad	Tervise-lasteaiad - paikkonna elu edendajad	7 438
MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant	Tugivõrgustik vabatahtlikele	7 500
MTÜ Ökokratt	Erivajadus nõuab erilähenemist	7 500
MTÜ Pereprojekt	Kanisteraapia meetodi arendamine Eestis, II etapp	7 500
SA Noored Kooli	"Tagasi kooli" paranenud tegutsemisvõimekus ja -keskkond	6 696
MTÜ Läbi Tähevärava	Nähtavaks muutumine läbi kommunikatsiooni ja koostöö	7 461
EMSL	Tulevikugrupi mentorlusprogramm vabaühendustele	6 470
Avatud Eesti Fond	Training for young bloggers on combating hate speech online	3 843

KOKKU: 781336 EUR

Muud toetused

ProInfo Foundation	JoiEU 50%	5 000
--------------------	-----------	-------

KOKKU: 5000 EUR

2014 KÕIK KOKKU: 1 077 718 EUR

Grantid	166 862
Omainitsiatiivid	124 521
Kolmas osapool - VÜF	786 336
	2014: 1 077 718 EUR